

Podatkowa rzeczywistość Grup Kapitałowych

Analiza efektywnej stawki podatkowej
Grup Kapitałowych z GPW
w latach 2012-2021

Czerwiec 2022 r.

Wprowadzenie

Od prawie 20 lat obowiązuje w Polsce 19% stawka podatku dochodowego od osób prawnych (CIT). Pomijając grupę tzw. małych podatników uzyskujących do 2 mln EUR przychodów rocznie, która od kilku lat mogła korzystać z niższej 15% a obecnie 9% stawki CIT, teoretycznie wiemy jaką część swoich zysków Grupy Kapitałowe oddają fiskusowi.

Nominalna 19% stawka CIT jest relatywnie niska na tle innych krajów. Ale czy to oznacza, że przedsiębiorstwa płacą w Polsce niskie podatki? Polski system podatkowy od lat jest przecież postrzegany jako jeden z najbardziej niestabilnych, skomplikowanych i restrykcyjnych. Od lat słychać postulaty przedsiębiorców o uproszczenie systemu podatkowego, eliminowanie różnych wyjątków, ograniczeń i limitów, które nie tylko utrudniają codzienne prowadzenie biznesu, ale finalnie zwiększają poziom płaconych podatków.

Postanowiliśmy sprawdzić, jaki jest realny poziom podatków płaconych przez największych przedsiębiorców, a w szczególności, jak te dane mają się do nominalnej 19% stawki CIT i jak na przestrzeni minionych 10 lat zmieniła się poziom obciążeń podatkowych.

Naszym celem jest pokazanie efektywnej stawki podatkowej kalkulowanej jako relacja między wysokością płaconych podatków przez największe Grupy Kapitałowe notowane na GPW a generowanymi przez nie zyskami.

Informacja o efektywnym stopie opodatkowania nie tylko obrazuje polski system podatkowy. Wysokość płaconych podatków interesuje przede wszystkim akcjonariuszy, wpływa bowiem na zysk netto, jako kategorię księgową determinującą maksymalny możliwy poziom wypłaty dywidendy i w naturalny sposób przekłada się na poziom środków pieniężnych, które ostatecznie trafiają do akcjonariuszy, bądź są przeznaczane na rozwój działalności, w tym realizację inwestycji.

Zapraszamy do lektury

O badaniu:

Celem niniejszego raportu jest analiza wpływu systemu podatkowego na kondycję ekonomiczną Grup Kapitałowych w Polsce, a także zbadanie korelacji pomiędzy zmianami legislacyjnymi w prawie podatkowym oraz wielkością podatków płaconych przez podatników.

Za podstawę badania przyjęto Grupy Kapitałowe notowane na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie (dalej: GPW), które są zobowiązane do publikowania skonsolidowanych wyników finansowych.

Na potrzeby analizy wytypowaliśmy 60 Grup Kapitałowych, w tym 54 notowane w ramach najważniejszych krajowych indeksów giełdowych: WIG20, mWIG40 oraz sWIG80 na dzień 1 czerwca 2022 r. oraz 6 dużych grup, które - w wyniku rewizji - w ostatnich kwartałach opuściły wspomniane indeksy. Wybrane Grupy prowadzą działalność w różnych sektorach gospodarki, są zarówno podmiotami prywatnymi, jak i państwowymi, a zasilający je kapitał ma pochodzenie krajowe oraz zagraniczne.

Raport opiera się na wyliczeniu średniej efektywnej stawki podatkowej (dalej: ESP) dla Grup Kapitałowych na przestrzeni 10 kolejnych lat podatkowych (2012-2021) oraz porównaniu jej do nominalnej stawki podatku dochodowego (19%). Źródłem danych są roczne skonsolidowane sprawozdania finansowe spółek publikowane we wskazanym okresie.

Mimo, że Grupy publikują w raportach informacje o efektywnej stopie opodatkowania, prezentowane przez nie wyniki nie są ustalane według jednej metodologii, dlatego porównywanie tych danych i wyciąganie wniosków na ich podstawie, nie daje możliwości dokonania analizy będącej celem niniejszego raportu.

Tym samym, w celu wyliczenia średniej ESP opieramy się na następujących danych prezentowanych w skonsolidowanych raportach finansowych Grup:

- Zysku brutto - jako pozycji mającej z założenia w sposób najbardziej obiektywny zobrazować efekt ekonomiczny działania grupy w danym okresie sprawozdawczym;
- Podatku dochodowym - jako pozycji mającej z założenia w sposób najbardziej obiektywny zobrazować obciążenie zysku brutto zobowiązaniami podatkowymi, prowadząc do ustalenia zysku netto mogącego być przedmiotem wypłaty dywidendy na rzecz akcjonariuszy; biorąc pod uwagę cele raportu, w tym analizę szerokiej grupy podmiotów w długim horyzoncie, jak również założenie uwzględniania wpływu kontroli podatkowych na bieżące wyniki i stosowania różnych ulg podatkowych, uwzględniany jest podatek dochodowy zarówno w części bieżącej jak i części odroczonej.

Efektywna stopa podatkowa [ESP], która wyliczana jest dla celów niniejszego raportu, ustalana jest dwuetapowo. W pierwszej kolejności wyliczana jest ESP indywidualnie w oparciu o dane skonsolidowane danej Grupy Kapitałowej. Następnie w celu obliczenia średniej ESP dla wszystkich badanych grup kapitałowych wyliczana jest średnia arytmetyczna z indywidualnych wyników ESP, otrzymanych w poprzednim kroku. W konsekwencji, waga ESP dla każdej z Grup jest taka sama, zmiany w nominalnym poziomie zysków i podatku nie wpływają na wnioski, a zastosowane odpowiednie zasady normalizacji w przypadku zdarzeń nadzwyczajnych pozwalają na lepsze uchwycenie trendu.

Grupy Kapitałowe ze stawką podatkową ponad 19%

W minionych 10 latach średnia efektywna stawka podatkowa (ESP) Grup Kapitałowych z GPW była zazwyczaj wyższa niż 19% stawka podatku CIT.

Analiza danych opublikowanych w raportach finansowych za lata 2012-2021 pokazała, że jedynie rok 2014 charakteryzował się średnią ESP badanych podmiotów niższą od stawki nominalnej. Rzeczywista stopa podatkowa wyniosła wówczas 17%.

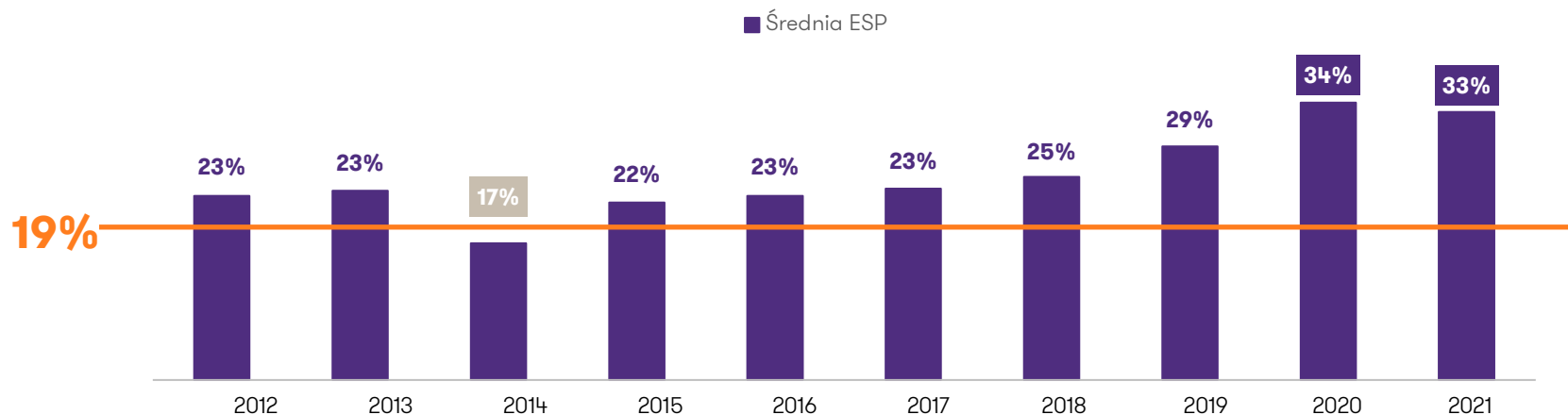
Od kilku lat zaobserwować można dynamiczny wzrost efektywnej stopy opodatkowania. W ostatnich dwóch latach aż 1/3 generowanych przez badane Grupy Kapitałowe zysków była przeznaczana na transfery do fiskusa.

Niejednokrotnie zdarza się, że Grupa Kapitałowa jako całość nie generuje w ogóle

zysku, lecz istotą część środków musi przeznaczyć na zapłatę podatku dochodowego.

Tak istotna nadwyżka ESP ponad 19% stawkę nominalną ma swoje źródło m.in. w licznych ograniczeniach w możliwości kwalifikowania wydatków do kosztów uzyskania przychodów, braku możliwości rozpoznania dla celów podatkowych ponoszonych realnie strat z wielu operacji, wprowadzaniu nowych kategorii obciążeń podatkowych dla dużych przedsiębiorstw, a także w strukturach Grup Kapitałowych powodujących daleko idące dysproporcje w rentowności poszczególnych podmiotów.

Wykres 1: Średnia ESP wybranych Grup Kapitałowych notowanych na GPW w Warszawie w latach 2012-2021 oraz jej odniesienie do stawki nominalnej (19%).

Źródło: Obliczenia własne na podstawie skonsolidowanych raportów finansowych Grup Kapitałowych w latach 2012-2021

Obciążenie podatkowe Grup Kapitałowych rośnie

W 2021 r. średnia efektywna stawka podatkowa (ESP) Grup Kapitałowych w Polsce wyniosła 33%, co jest wynikiem wyższym o 14 pkt. proc. od nominalnej stawki opodatkowania i o 10 pkt. proc. od stawki zanotowanej w roku 2012.

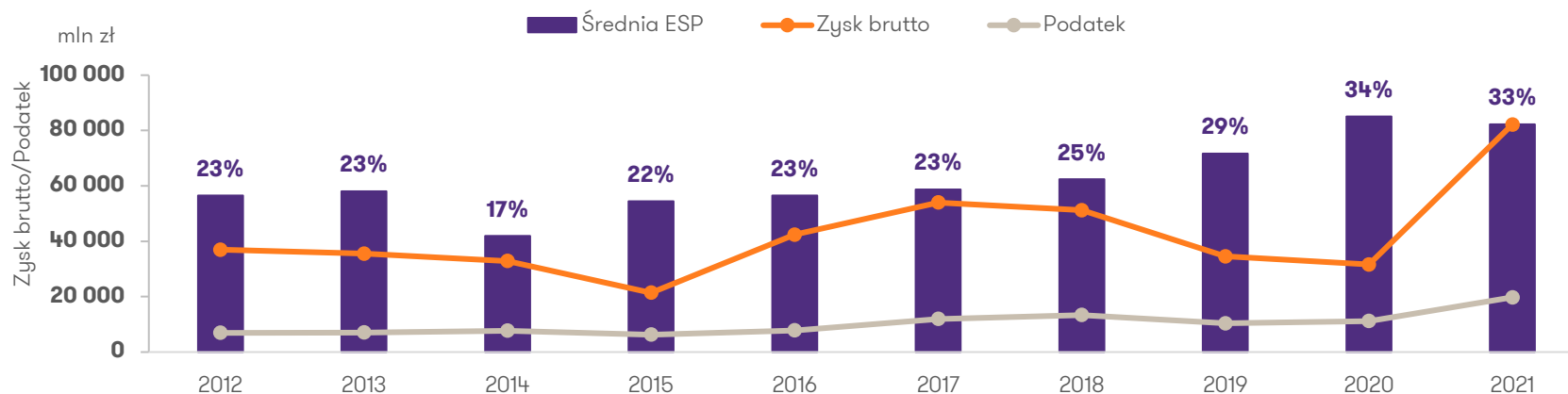
Szczyt średniej ESP przypadający na 2020 r. może mieć związek z wyhamowaniem wzrostu gospodarczego w efekcie obostrzeń wprowadzonych podczas epidemii COVID-19. W konsekwencji, 10 Grup zakończyło ten rok ze stratą, a odnotowane przez badane podmioty zyski były rok do roku niższe o prawie 3 mld zł, mimo że kwoty zapłaconego podatku nie uległy znaczącym zmianom. W efekcie w 2020 r. można zaobserwować wzrost średniej ESP.

Począwszy od 2015 r. średnia ESP utrzymywała się konsekwentnie powyżej stawki nominalnej 19%, a największy jej przyrost nastąpił w latach 2019-2020 r. Może się to wiązać z wprowadzeniem przepisów uniemożliwiających optymalizacje podatkowe (lipiec 2016) – w związku z tym z obawami podatników co do planowania podatkowego, jak również z regulacjami wprowadzającymi obowiązek raportowania schematów podatkowych (od stycznia 2019 r.).

Wpływ prawdopodobnie miały także działania organów podatkowych penalizujących historyczne optymalizacje podatkowe, czego efekt ekonomiczny mógł zostać odwzorowany w latach 2019-2020, gdy kontrole podatkowe niejednokrotnie kończyły się niekorzystnym dla podatników rozstrzygnięciem.

Rok 2021 był natomiast pierwszym od 6 lat rokiem podatkowym, w którym zaobserwowano spadek ESP, choć wprawdzie niewielki. W porównaniu do roku 2020 mniejsza liczba Grup zanotowała stratę bilansową (spadek z 10 do 7), co pokazuje, że w drugim roku pandemii przedsiębiorstwa były lepiej przystosowane do funkcjonowania w zmienionej rzeczywistości gospodarczej. Dopiero kolejne lata pozwolą zaobserwować, czy wchodzimy w trend spadkowy ESP, czy też nastąpi jego stabilizacja lub ponownie wkroczymy w trend wzrostowy np. z uwagi na regulacje Polskiego Ładu.

Wykres 2: Średnia ESP wybranych Grup Kapitałowych notowanych na GPW w Warszawie w latach 2012-2021.

Źródło: Obliczenia własne na podstawie skonsolidowanych raportów finansowych Grup Kapitałowych w latach 2012-2021

Podmioty państwowe zazwyczaj płacą więcej

W latach 2012-2021 to Grupy Kapitałowe, w których akcjonariacie głównym udziałowcem był Skarb Państwa lub państwowa spółka, okazały się mocniej obciążone podatkowo niż podmioty prywatne.

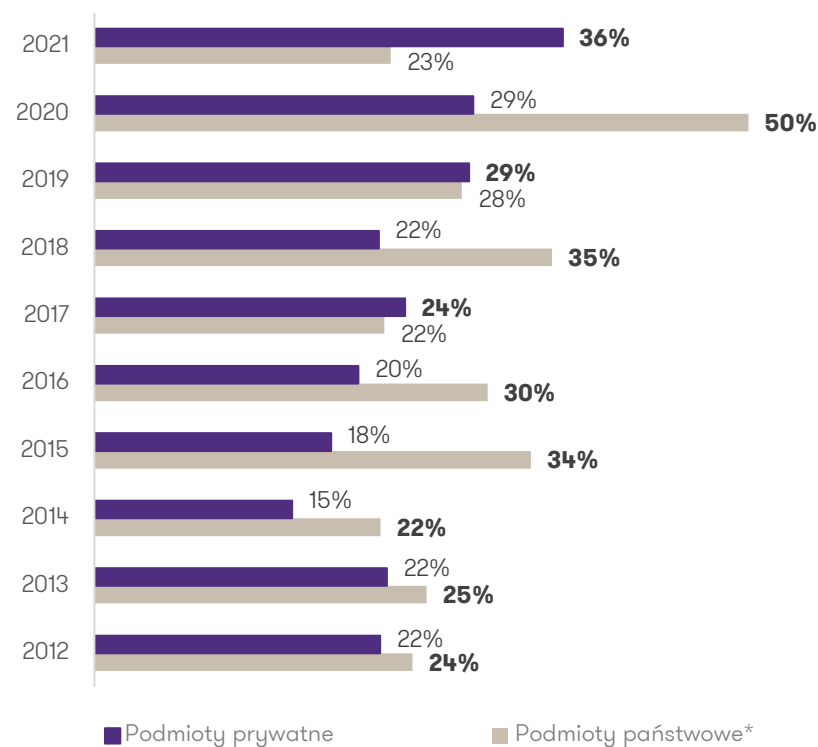
Średnia ESP w przypadku Grup „państwowych” osiągnęła najwyższy poziom w roku 2020, kiedy wyniosła 50% - to o 31 pkt. proc. więcej niż wynosi stawka nominalna (19%). Co ciekawe, w całym okresie badania (2012-2021) nie znalazł się rok podatkowy, w którym średnia ESP tych podmiotów byłaby mniejsza lub równa 19%.

W 2021 r. to z kolei podmioty prywatne wykazały wyższe obciążenia podatkowe - ze średnią ESP na poziomie blisko 36% (17 pkt. proc. ponad stawkę nominalną). Podobna sytuacja miała jeszcze miejsce w roku 2019 i 2017.

Trudno wskazać jednoznacznie przyczyny różnic w obciążeniach podmiotów publicznych i prywatnych na przestrzeni minionych lat. Częściej niższa stopa opodatkowania towarzyszyła podmiotom prywatnym, ale zdarzały się jednak lata odmienne, a różnice zwykle nie były wysokie.

Uwagę zwraca bardzo wyraźne odwrócenie relacji w dwóch pandemicznych latach. Wynika to z faktu, iż w 2020 r. liczne państwowe Grupy raportowały straty, którym towarzyszyły równocześnie istotne obciążenia podatkowe. W 2021 r. taka sytuacja miała miejsce również często, jednak tym razem w branżach, w których dominują podmioty prywatne.

Wykres 3: Średnia ESP wybranych Grup Kapitałowych notowanych na GPW w Warszawie w latach 2012-2021 wg struktury właścicielskiej (w %)

* Głównym akcjonariuszem Skarb Państwa lub spółka z udziałem Skarbu Państwa
Źródło: Obliczenia własne na podstawie skonsolidowanych raportów finansowych Grup Kapitałowych w latach 2012-2021

Podatki zaczynają mocniej ciążyć większym Grupom

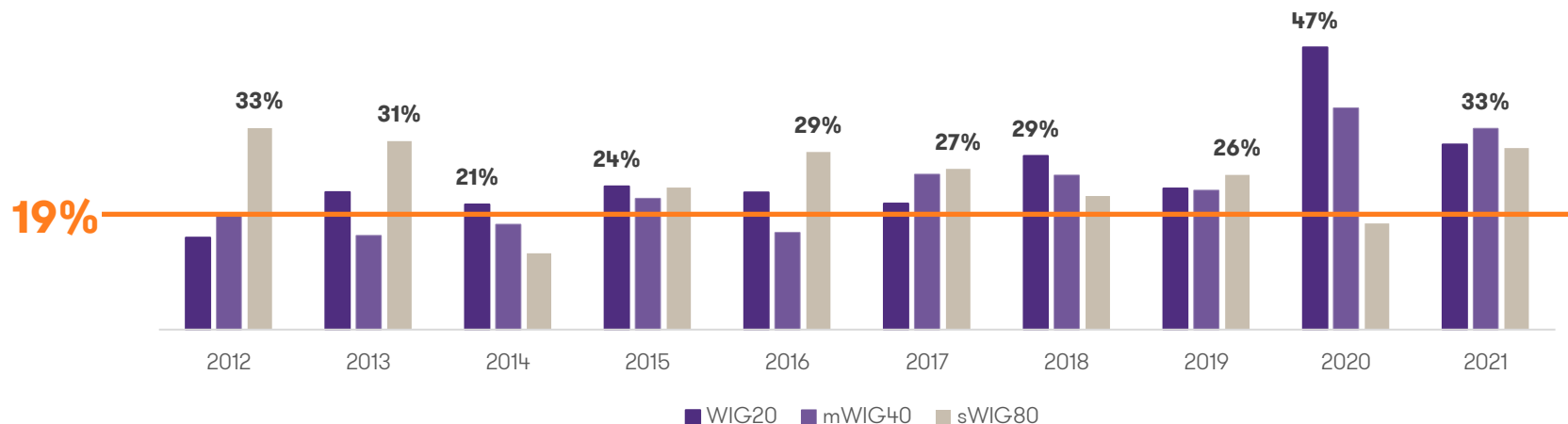
O ile w pierwszych latach badania, to zazwyczaj mniejsze Grupy z indeksu sWIG80 notowały najwyższe poziomy średniej ESP, to w okresie pandemii wyższe stawki dotknęły spółki z WIG20 oraz mWIG40.

Blue Chipom, notowanym w ramach indeksu WIG20, rok 2020 przyniósł blisko dwukrotny wzrost średniej ESP w porównaniu do lat wcześniejszych. Z kolei Grupy z indeksu mWIG40 w największym stopniu dotknął podatkowo rok 2021, kiedy zanotowały średnią ESP na poziomie 33%.

Analiza ESP pod kątem wielkości podmiotów wskazuje, iż największą zmiennością ESP – pomijając szczególnie dla największych podmiotów rok 2020 – charakteryzują się mniejsze z badanych Grup Kapitałowych.

Zasadniczo jednak trend dynamicznego zwiększania efektywnej stopy opodatkowania, począwszy od 2014 r., który to charakteryzował się najniższym poziomem opodatkowania, zaobserwować można wśród grup ulokowanych we wszystkich badanych indeksach.

Wykres 4: Średnia ESP wybranych Grup Kapitałowych notowanych na GPW w Warszawie w latach 2012-2021 z podziałem na indeksy (w %).

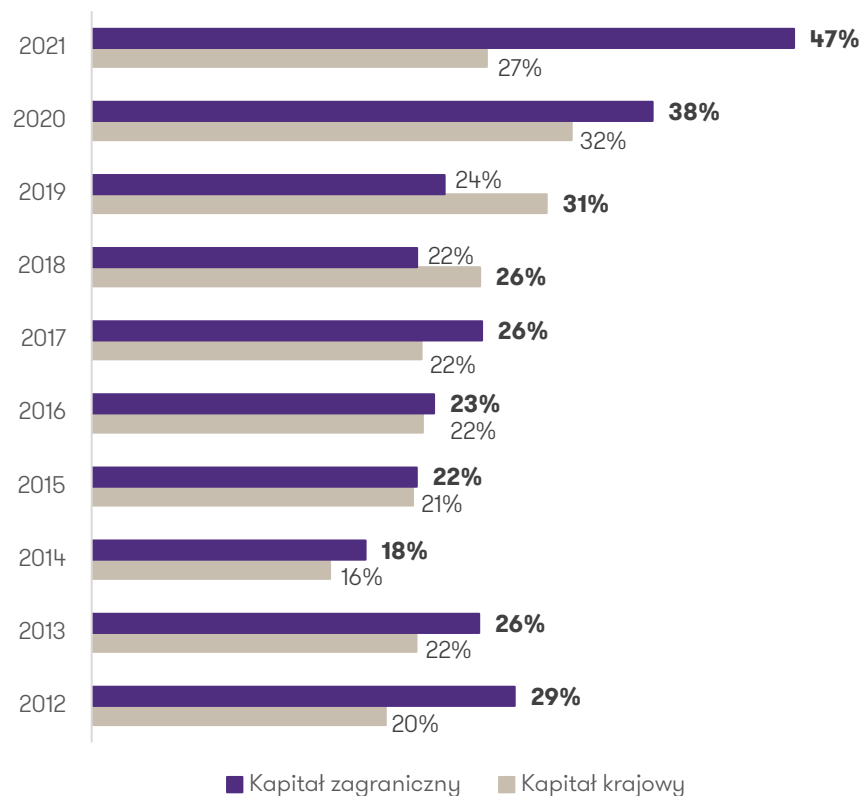

Źródło: Obliczenia własne na podstawie skonsolidowanych raportów finansowych Grup Kapitałowych w latach 2012-2021

Kapitał zagraniczny z wyższym podatkiem

Grupy Kapitałowe, w których kapitał założycielski ma pochodzenie zagraniczne są w rzeczywistości obciążone wyższą stawką podatkową niż podmioty z kapitałem krajowym.

Wykres 5: Średnia ESP wybranych Grup Kapitałowych notowanych na GPW w Warszawie w latach 2012-2021 wg pochodzenia kapitału (w %)

Źródło: Obliczenia własne na podstawie skonsolidowanych raportów finansowych Grup Kapitałowych w latach 2012-2021

Zwłaszcza ostatnie dwa lata podatkowe (2020-2021) okazały się dla podmiotów z kapitałem zagranicznym szczególnie dotkliwe – średnia ESP wzrosła wówczas do blisko 38% w roku 2020 i ok. 47% w roku 2021.

W ramach badanego okresu (2012-2021) podmioty z kapitałem krajowym okazały się bardziej obciążone podatkowo od podmiotów z kapitałem zagranicznym jedynie w latach 2018-2019.

Wyniki mogą zaskakiwać. Kalkulacja efektywnej stopy opodatkowania nie potwierdza głoszonej często tezy o niskim poziomie podatków płaconych przez działające w Polsce zagraniczne Grupy Kapitałowe.

Generalny trend wzrostowy obciążenia podmiotów zagranicznych może wynikać z sukcesywnego wprowadzania do polskiego systemu podatkowego kolejnych reguł, ograniczeń i limitów uderzających najczęściej w transfery międzynarodowe (przykładowo: limit kosztów usług niematerialnych, limit kosztów finansowych, ograniczenie zwolnień z opodatkowania dla transferów transgranicznych, nasilenie weryfikacji przez fiskusa cen transferowych w transakcjach międzynarodowych).

Efektem jest znaczący wzrost obciążeń podatkowych do poziomów dwukrotnie przewyższających 19% stawkę nominalną.

Energetyka, media i banki z najwyższą średnią ESP

Najwyższą średnią ESP – łącznie za lata 2012-2021 – wykazały Grupy Kapitałowe w ramach sektorów: energetyka, media oraz banki i ubezpieczenia. Wyniosła ona blisko 30%.

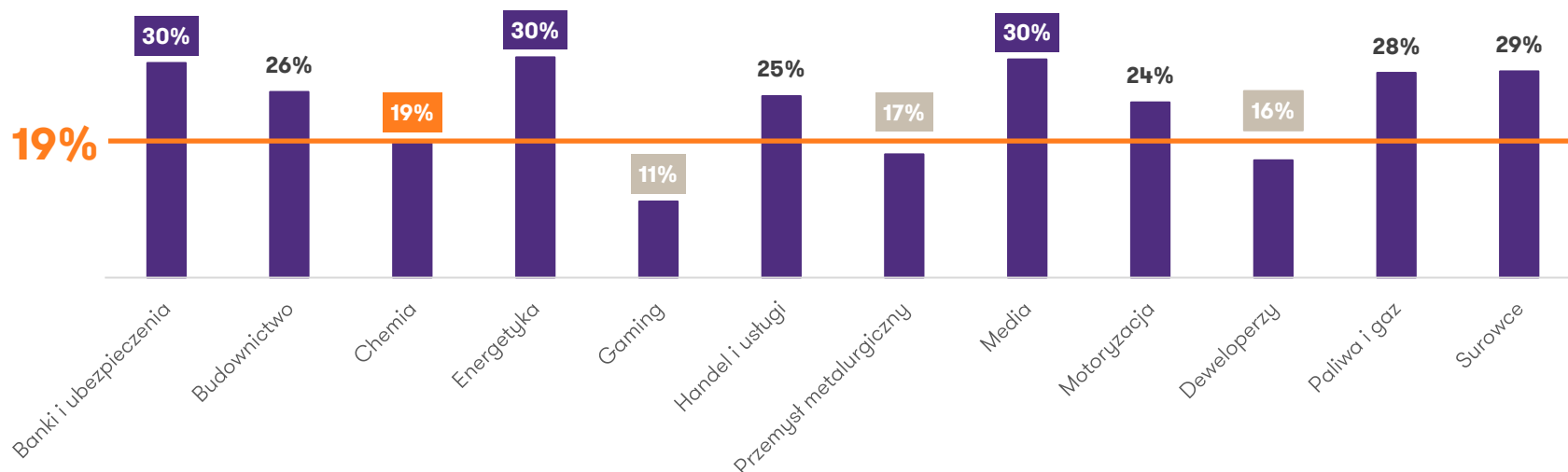
Na drugim końcu zestawienia uplasowały się Grupy z branży gamingowej, deweloperskiej oraz przemysłu metalurgicznego. Średnia ESP tych podmiotów nie przekroczyła 19%. Branżą, która pod względem obciążeń podatkowych znalazła się najbliżej stawki nominalnej, okazał się przemysł chemiczny.

Warto zauważyć, iż w branżach opartych o nowe technologie ESP pozostaje raczej na niższym poziomie w porównaniu do branż surowcowych. Wpływ na tę

sytuację może mieć fakt, że to właśnie tym przedsiębiorstwom od lat dedykowane są ulgi podatkowe, takie jak IP Box, czy ulga badawczo-rozwojowa, które cieszą się nieślabnącą popularnością.

Nie dziwi również wysokie obciążenie branży finansowej, która z kolei narażona jest na stosowanie regulacji prawnych zmierzających do efektywnego wzrostu ich opodatkowania.

Wykres 6: Średnia ESP wybranych Grup Kapitałowych notowanych na GPW w Warszawie z okresu 2012-2021 z podziałem na branże (w %).

Źródło: Obliczenia własne na podstawie skonsolidowanych raportów finansowych Grup Kapitałowych w latach 2012-2021

KOMENTARZ EKSPERTA

Poprawa efektywności podatkowej coraz większym wyzwaniem dla grup kapitałowych

“

Z dokonanych przez nas analiz wynika, że Grupy Kapitałowe w Polsce płacą realnie podatki znacząco powyżej nominalnej 19% stawki. Co więcej, od kilku lat obserwujemy trend rosnący i nic nie zapowiada jego odwrócenia. Od 2022 r. wprowadzono bowiem szereg nowych zasad, które mogą jeszcze wzmocnić pogorszenie relacji obciążeń podatkowych do generowanych zysków. Wystarczy wspomnieć o tzw. podatku minimalnym, czy kolejnych ograniczeniach w możliwości dokonywania podatkowych odpisów amortyzacyjnych.

Szereg Grup Kapitałowych powinno to skłonić do przeglądu swoich struktur. Wiele lat temu celem była tzw. optymalizacja podatkowa, mająca ograniczyć poziom opodatkowania poniżej poziomu 19%. Te czasy już dawno minęły. Dzisiaj dla wielu Grup Kapitałowych celem staje się choćby zbliżenie do poziomu 19%.

Zmieniające się otoczenie biznesowe i związane z tym przeobrażenia wewnątrz Grup Kapitałowych, w połączeniu z częstymi i zwykle niekorzystnymi dla Grup Kapitałowych nowelizacjami ustaw podatkowych doprowadziły do wielu trwałych nieefektywności. Towarzyszy temu często strach przed podjęciem jakichkolwiek działań, które miałyby te nieefektywności eliminować. Tymczasem bardzo często okazuje się, że realizowane w zgodzie z wszelkimi zasadami relokacje aktywów bądź funkcji, konsolidacja pewnych podmiotów przynosząca również korzyści biznesowe, czy też sięgnięcie do narzędzi, do których wykorzystania ustawodawca wręcz zachęca, jak chociażby tworzenie Podatkowych Grup Kapitałowych, pozwala na zbliżenie się do nominalnej 19% stawki opodatkowania generowanych zysków.

Grzegorz Szysz
Doradca Podatkowy, Partner
Departament Doradztwa
Grant Thornton

Podatkowe Grupy Kapitałowe nadal niszowe

W latach 2012-2021 jedynie 10 na 60 przebadanych podmiotów (17%) zdecydowało się na utworzenie w ramach swojej struktury Podatkowej Grupy Kapitałowej.

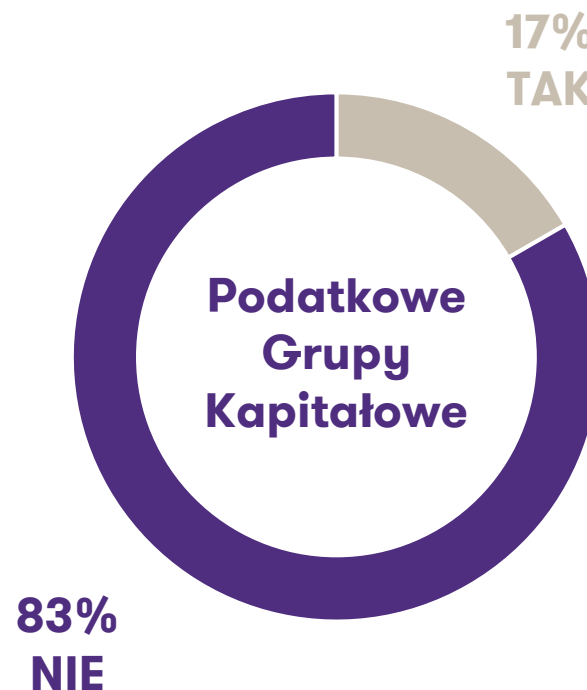
Grupy Kapitałowej to zwykle szeroka grupa podmiotów, których efekty działalności przedstawiane są w ramach skonsolidowanych sprawozdań finansowych. Zazwyczaj każda ze spółek jest samodzielnym podatnikiem rozliczając się indywidualnie z fiskusem. Niejednokrotnie okazuje się, że Grupa jako całość ponosi stratę, ale część spółek musi zapłacić podatek bowiem wypracowały zysk. To jeden z powodów, dla których efektywna stopa opodatkowania jest wyższa od nominalnej stawki 19%.

Odpowiedzią na taką sytuację może być utworzenie Podatkowej Grupy Kapitałowej (PGK). Jej istotą jest wspólne rozliczanie się z podatku dochodowego grupy powiązanych spółek, przy utrzymaniu pełnej autonomii i samodzielności na innych płaszczyznach.

Na przestrzeni ostatnich lat ustawodawca sukcesywnie zmierza do zwiększenia atrakcyjności instytucji PGK, ograniczając warunki jej utworzenia i funkcjonowania. Dotychczas nie doprowadziło to do popularyzacji tego rozwiązania. W Polsce wciąż funkcjonuje zaledwie kilkadziesiąt PGK, a wśród Grup, które zdecydowały się na taki krok, większość stanowią podmioty państwowe.

Jednak należy spodziewać się wzrostu popularności PGK w najbliższych latach. Coraz więcej grup kapitałowych zmagają się z wysokim poziomem efektywnej stopy opodatkowania. Równolegle w ramach Polskiego Ładu weszły w życie zmiany, które ułatwiają utworzenie i funkcjonowanie PGK, przy jednoczesnym wprowadzeniu kilku nowych zasad, które w efekcie powinny zachęcać do wspólnego rozliczania się z podatku. Ponadto, z uwagi na mające miejsce w 2021 r. rozszerzenie grona podatników CIT, wiele Grup Kapitałowych zostało pozbawionych alternatywy wobec PGK, jaką było wykorzystanie celowych spółek komandytowych.

Wykres 7: Odsetek Grup Kapitałowych, które zdecydowały się w latach 2012-2021 na utworzenie Podatkowych Grup Kapitałowych (w %)

Źródło: Ministerstwo Finansów, Indywidualne Dane Podatników CIT

KOMENTARZ EKSPERTA

PGK odczarowuje optymalizacje podatkowe

“

Podatkowe Grupy Kapitałowe z różnych przyczyn nie cieszą się taką popularnością, na jaką zasługują. Na przestrzeni lat narzędzie to uległo licznym uproszczeniom i obecnie mogą z niego korzystać spółki, których przeciętny kapitał zakładowy jest na poziomie 250 tys. zł, nie zalegają z płatnościami podatkowymi, a minimalny udział kapitałowy podmiotu dominującego w podmiocie zależnym pozostaje na poziomie 75%. Dodatkowo ustawodawca zlikwidował próg rentowności oraz zaakceptował wielopoziomowe powiązania pomiędzy spółkami, które to dwa elementy dla wielu Grup stanowiły potencjalną barierę korzystania z tego narzędzia.

PGK dedykowana jest szczególnie dla tych grup spółek, pomiędzy którymi występują nierówności w efektywnym opodatkowaniu, przykładowo: część podmiotów osiąga straty podatkowe, a część wysokie dochody podatkowe, które we wspólnym rozliczeniu podatkowym spowodowałyby obniżenie opodatkowania tej grupy spółek.

PGK trudno jest postawić zarzut narzędzia niezgodnego z klauzulą unikania opodatkowania, skoro ustawodawca podejmuje działania, aby zwiększyć jego atrakcyjność, a tym samym zainteresowanie tym rozwiązaniem. Co więcej, doświadczenie PGK może również przełożyć się na chęć wykorzystania nowego narzędzia, jakim będzie od 1 stycznia 2023 r. grupa VAT.

Natalia Kamińska-Kubiak
Doradca Podatkowy, Menedżer
Departament Doradztwa
Grant Thornton

Zapraszamy do kontaktu

Grzegorz Szysz

Doradca Podatkowy, Partner
Podatkowe Doradztwo Transakcyjne
Grant Thornton
M +48 661 530 233
E grzegorz.szysz@pl.gt.com

Natalia Kamińska-Kubiak

Doradca Podatkowy, Menedżer
Podatkowe Doradztwo Transakcyjne
Grant Thornton
M +48 661 538 553
E natalia.kaminska@pl.gt.com

Kontakt dla mediów:

Jolanta Tumulec

Specjalista ds. PR i komunikacji
Relacje Biznesowe
T +48 885 887 286
E jolanta.tumulec@pl.gt.com

O nas

Grant Thornton to jedna z wiodących organizacji audytorsko-doradczych na świecie, obecna w 140 krajach i zatrudniająca ponad 56 tys. pracowników. W Polsce działamy od 29 lat. Zespół 850 pracowników wspiera naszych klientów w obszarach takich jak audyt, doradztwo podatkowe, doradztwo transakcyjne czy outsourcing płac i kadr oraz outsourcing księgowości.

